

exprimuntur. Ad nonnulla vero alia per Evangelium data consilia eo magis, secundum exigentiam sui status, tenentur, plus quam ceteri Christiani, quo per statum perfectionis, quem per professionem huiusmodi assumpserunt, se obtulerunt Domino holocaustum medullatum, per contemptum omnium mundanorum. Ad omnia autem, quæ in ipsa regula continentur, tam præcepta quam consilia, quam cætera, ex voto professionis huiusmodi non aliter tenentur, quam eo modo, quo in regula ipsa traduntur: ut scilicet teneantur ad eorum observantiam, quæ in eadem regula ipsis sub verbis obligatoris indicuntur. Cæterorum vero observantiam, quæ sub verbis monitoriis, exhortatoriis, informatoriis, & instructoriis, seu quibuscumque aliis continentur: eatenus magis concedet de bono & æquo eos prosequi, quo imitatores tanti patris effecti Christi semitas elegerunt. Porro cum ipsa regula expresse contineat, quod fratres nihil sibi approprient, nec domum, nec locum, nec aliquam rem: sitque declaratum per eundem prædecessorem nostrum Gregorium nonum, & nonnullos alios, hoc servare debere, tam in speciali, quam etiam in communi: quam sic factam abdicationem venenosus obtrætionibus aliquorum infensata damnaverit astutia, ne fratrum eorum perfectionis claritas in talium imperitis sermonibus laceretur: dicimus quod abdicatione proprietatis huiusmodi omnium rerum non tam in speciali, quam etiam in communi propter Deum meritoria est & sancta: quam & Christus viam perfectionis ostendens, verbo docuit, & exemplo firmavit: quamque primi fundatores militantis Ecclesiæ, prout ab ipso fonte hauserant, volentes perfecte vivere, per doctrinæ ac vitæ exempla in eos derivarunt. Nec his quisquam putet obistere, quod interdum dicitur Christum loculos habuisse: nam sic Jesus Christus, cuius perfecta sunt opera, in suis actibus viam perfectionis exercuit, quod interdum infirmorum imperfectionibus condescendens, & viam perfectionis extolleret, & imperfectionum infirmas semitas non damnaret: sic infirmorum personam Christus suscepit in loculis: sic & in nonnullis aliis infirma humanæ carnis assumens [prout Evangelica testatur historia] non tamen carne, sed mente condescendit infirmis. Sic enim humanam naturam assumpsit, quod in suis operibus perfectus existens, in nostris factus humilis, in propriis permansit excelsus. Sic & summæ charitatis dignatione ad actus quosdam nostræ imperfectioni conformes inducitur, quod a summæ perfectionis rectitudine non curvatur. Egit namque Christus & docuit opera perfectionis. Egit etiam infirma, sicut interdum & in fuga patet, & loculis: sed utrumque perfecte perfectus existens, ut perfectis & imperfectis se viam salutis ostenderet, qui utroque salvare venerat: qui tandem mori voluit pro utroque. Nec quicquam ex his infurgat erronee, quod taliter propter Deum proprietatem omnium abdicantes, tanquam homicidæ sui, vel tentatores Dei, vivendi discrimini se committant: sic enim seipsum committunt divinæ providentiæ in vivendo, ut viam non contemnunt provisionis humanæ: quin vel de iis, quæ offeruntur liberaliter, vel de iis, quæ mendicantur humiliter, vel de iis, quæ conquiruntur per laboricum, sustententur: qui triplex vivendi modus in regula providetur expresse. Profecto si [juxta promissum Salvatoris] nunquam deficiet fides Ecclesiæ, per consequens nec opera misericordiæ subtrahentur: ex quo Christi pauperibus omnis ratio diffidentis cuiuslibet videtur esse sublata. Et quidem ubi [quod non

^a Verba obligatoria sunt: teneantur, habeant, & alia declarata in Clem. xvi. §. ut autem hæc. §. præterea eum. Font. b Extravagant. Joan. 22. quæ quorundam, declarat hereticum asserere, quod Christus nec in speciali, nec in communi proprium habuerit. Font.

est aliquatenus præsumendum] hæc cuncta deficerent, sicut nec cæteris, sic nec ipsis fratribus, iure poli, in extremæ necessitatis articulo, ad providendum sustentationi naturæ, via omnibus extrema necessitate detentis concessa præcluditur: cum ab omni lege extrema & necessitas sit exempta: nec talem abdicationem proprietatis omnimodæ, renunciationem usus rerum cuiquam videatur inducere: nam cum in rebus temporalibus sit considerate præcipuum, proprietatem, possessionem, usumfructum, jus utendi, & simplicem facti usum, & ultimo tanquam necessario egeat, licet primis carere possit vita mortalium: nulla profus potest esse professio, quæ a se usum necessariæ sustentationis excludat: verum condecens fuit ei professioni, quæ sponte devovit Christum pauperem in tanta paupertate sectari, omnium abdicare dominium, & rerum sibi concessarum necessario usu fore contentam. Nec per hoc, quod proprietatem usus, & rei cuiusque dominium a se abdicasse videtur, simplici usui omnis rei renunciassse convincitur: qui, inquam, usus non juris, sed facti tantummodo nomen habens, quod facti est tantum, in utendo præbet utentibus nihil juris: quinimo necessariarum rerum, tam ad vitæ sustentationem, quam ad officiorum sui status executionem (excepto quod de pecunia infra subjungitur) moderatus usus, sed secundum eorum regulam, & veritatem omnimodam, concessus est fratribus: quibus verus frater licite uti possent durante concedentis licentia, & juxta id, quod in præsentis serie continetur. Nec his obviare dignoscitur, quod civilis providentia in humanis rebus humane constituit: videlicet non posse usum, vel usumfructum a dominio perpetuo separari: quod, ne dominium dominis (semper abscedente usu) redderetur inutile, temporalem utilitatem tantum in constituendo prospiciens ista decrevit. Retentio namque domini talium rerum cum concessione usus facta pauperibus, non est infructuosa domino, cum sit meritoria ad æterna, & professioni pauperum opportuna, quæ tanto sibi censetur utilior, quanto commutat temporalia pro æternis. Profecto non fuit confessoris Christi regulam influentis intentio: quinimo contrarium in ipsa conscripsit, contrarium vivendo servavit, cum & ipse temporalibus ad necessitatem usus fuerit, & in pluribus locis in regula usum talem licere fratribus manifestet. Dicit namque in regula, quod Clerici faciant divinum officium, ex quo habere poterunt breviam: ex hoc patenter insinuans, quod fratres sui habitarii essent usum breviarii & librorum, qui sunt ad divinum officium opportuni. In alio quoque Capitulo dicitur, quod ministri & custodes pro necessitatibus infirmorum, & aliis fratribus induendis, per amicos spirituales sollicitam curam gerant, secundum loca & tempora, & frigidam regiones, sicut eorum necessitati viderint expedire. Alibi etiam exhortans fratres per congruum laboris exercitium ad otium evitandum, dicit, quod de mercede laboris pro se & suis fratribus corporis necessaria recipient. In alio quoque Capitulo continetur, quod fratres vadant pro eleemosynis confidenter. Habetur & etiam in eadem regula, quod in prædicatione, quam fratres faciunt, sint examinata & casta eorum eloquia ad utilitatem, & ædificationem populi: annuntiando eis vitia & virtutes, poenam & gloriam. Sed constans est, quod hæc præsupponunt scientiam: scientia requirit studium: exercitium vero studii convenienter haberi non potest sine usu librorum d. Et

^a De consec. dist. 1. sicut & infr. eod. dist. 4. c. sanctum. quod non est. cum gl. de reg. jur. Font. b Vid. l. omnium. ff. de usufr. l. antiquas. C. eod. Font. c Vid. Conc. Trid. sess. 5. de reform. c. 2. d Libri sunt ad scientiam necessari. vide Oldrad. cons. 24. incip. an expediat habere multos libros.

Ex quibus omnibus satis claret ex regula, ad victum, vestitum, divinum cultum & sapientiale studium, necessarium rerum usum fratribus esse concessum. Patet itaque sane intelligentibus ex prædictis, regulam quoad abdicationem huiusmodi, non solum observabilem, possibilem & licitam, sed meritoriam & perfectam: & eo magis meritoriam, quo per ipsam professores ipsius magis a temporalibus propter Deum (sicut prædicatur) elongantur. Ad hæc cum fratres ipsi nihil sibi in speciali acquirere, vel eorum ordini possint etiam in communi, & cum aliquid propter Deum ipsis offertur, conceditur, vel donatur, ea (si secus non exprimat) offerentis, concedentis, vel donantis, verisimiliter credatur intentio, ut rem huiusmodi oblatam, concessam, vel donatam perfecte concedat, donec auferat, a se abdicet, ac in alios transferre cupiat propter Deum, nec sit persona, in quam loco Dei congruentius huiusmodi rei dominium transferat, quam sedes præfata, vel persona Rom. Pontificis Christi Vicarij, qui pater est omnium, & fratrum Minorum nihilominus specialis. Ne talium rerum sub incerto videatur esse dominium, cum patri filius suo modo, servus domino, & monachus monasterio res sibi oblatas, concessas, vel donatas acquirant, omnium utensilium & librorum, ac eorum mobilium presentium & futurorum, quæ & quorum usumfructum scilicet ordinibus, vel fratribus ipsis licet habere, proprietatem & dominium a (quod & fel. record. Innoc. Papa IV. prædec. noster fecisse dignoscitur) in nos & Romanam Ecclesiam plene & libere pertinere hac præsentis constitutione in perpetuum valitura sancimus. Præterea loca empta de eleemosynis diversis, & oblata, seu concessa fratribus, sub quacunque forma verborum (licet fratres sibi cavere debeant, quod huiusmodi verbis statui suo incompetentibus non utantur) a diversis seu pro indiviso possidentibus, seu certas partes in ipsis locis habentibus, in quibus ipsi possidentes pro indiviso, seu certas partes habentes, nihil sibi in oblatione, seu concessione huiusmodi reservant: similiter & in jus & dominium ac proprietatem nostram & Ecclesiæ prædictæ eadem auctoritate suscipimus. Loca vero, seu domos pro habitatione fratrum a singulari persona, vel collegio, vel ipsis fratribus ex integro concedenda, vel etiam offerenda (si talia de voluntate conferentis fratres inhabitare contigerit) perseverante tantum voluntate concedentis inhabitent. Ac illa libere, præter Ecclesiam, & oratoria ad Ecclesiam destinata, & coemeterium (quæ tam ad præsentia, quam ad futura, in jus & proprietatem nostram & prædictæ Romanæ Ecclesiæ simili modo, & auctoritate recipimus) mutata concedentis voluntate, ac ipsis fratribus patet facta dimittant: in quorum locorum dominio, seu proprietate nihil nobis, vel præfate Romanæ Ecclesiæ retinemus omnino, nisi ea specialiter de nostro, seu ipsius Romanæ Ecclesiæ recipiantur assensu: & si in eisdem locis reservaverit dominium sibi in concedendo concedens, præter inhabitationem fratrum speciale b dominium in jus Ecclesiæ sæpeditæ non transeat, sed potius plene liberum maneat concedenti. Insuper nec utensilia, nec alia præter eorum usum ad necessitatem & officiorum sui status executionem (non enim omnium rerum usum habere debent, ut dictum est) ad ullam superfluitatem, divitias, seu copiam, quæ deroget paupertati, vel ad thesaurizationem, vel eo animo, ut ea distrahant sive vendant, recipient, nec sub colore providentiæ in futurum, nec alia occasione: quinimo in omnibus appareat in eis, quoad dominium omnimoda abdicatione, & in usu necessitas. Hoc autem secundum exigentiam personarum & locorum, ministri & custo-

^a De hoc dominio vide extravag. Joan. 22. incip. ad conditionem canonum. tit. de verb. signif. & extravag. quorundam, eod. tit. b al. tale. Tom. II.

des simul & separatim in suis administrationibus, & custodiis cum discretione disponant: cum de talibus interdum personarum qualitas, temporum varietas, locorum conditio, & nonnullæ aliæ circumstantiæ plus minusve, ac aliter provideri requirant: ista tamen sic faciant, quod semper in eis & eorum actibus paupertas sancta reluceat, prout ipsis ex eorum regula invenitur indicta. Cæterum cum in eadem regula sit super præcepti distinctione prohibitum, ne fratres recipiant per se, vel per alios denarios, vel pecuniam ullo modo: idque fratres in perpetuum servare cupiant, & velut injunctum necesse habeant adimplere: ne ipsorum puritas in huiusmodi observatione præcepti maculetur in aliquo, & ne fratrum conscientia aliquibus aculeis stimulentur: articulum istum propter detrahentium morus profundius, quam nostri prædecessores fecerint, assumentes, ac ipsum clarioribus determinationibus prosequentes, dicimus in primis, quod fratres ipsi a mutuis contrahendis abstineant, cum eis mutuam contrahere (ipsorum statu considerato) non liceat a: possint tamen ipsi pro satisfactione faciendâ, pro eorum necessitatibus, quæ pro tempore occurrerint (cessantibus eleemosynis, de quibus satisfieri commode tunc non posset) citra cujuslibet obligationis vinculum dicere, quod per eleemosynas, & alios amicos fratrum ad solutionem huiusmodi faciendam intendant fideliter laborare. Quo casu voluerit a fratribus, quod ille, qui dabit eleemosynam, per se, vel per alium, non nominandum ab ipsis, si fieri poterit, sed ab eo potius juxta suum beneplacitum assumendum, huiusmodi satisfactionem faciat in totum, vel in partem, prout sibi Dominus inspirabit. Si tamen ipse hoc nollet facere, vel non posset, vel quia recessus ejus imminet, aut quia quibus hoc velit committere, notitiam non habet fidelium personarum, seu quacunque alia occasione vel causa: declaramus & dicimus, quod in nullo regulæ puritas infringitur, aut quomodolibet ipsius observantia maculatur; si fratres ipsi alicujus vel aliquorum sibi curent dare notitiam, vel aliquos seu aliquem nominare, aut etiam præsentare: cui vel quibus, si eleemosynam facienti placuit, committi possit executio prædictorum, ac ipsius habeatur assensus super subrogationibus infra scriptis. Ita tamen, quod penes ipsum dantem, dominio, proprietate, ac possessione ipsius pecuniæ cum libera potestate revocandi sibi pecuniam ipsam semper usque ad conversionem ipsius in rem deputatam, plene, libere, ac integre remanentibus, in ipsa pecunia nihil omnino fratres juris habeant, nec administrationem, seu dispensationem, nec contra personam nominatam, vel non nominatam ab eis, cujuscumque conditionis existat, in iudicio, vel extra, actionem, perfectionem, aut aliquid aliud jus intentent, qualitercumque persona prædicta in commissione huiusmodi se habeat: liceat tamen fratribus suas necessitates insinuare, ac specificare, vel exponere personæ prædictæ, ac eam rogare, quod solvat b. Possint etiam personam eandem exhortari ac inducere, quod fideliter in re commissa se habeat, & animæ suæ salutem in commissa sibi executione provideat: ita tamen, quod ab omni ejusdem pecuniæ administratione, seu dispensatione, & contra prædictam personam actione, seu perfectione (ut prædictum est) fratres abstineant omnimodo. Si vero personam huiusmodi nominatam, vel non nominatam a fratribus (quo minus per se possit exequi, quod prædicatur) contigerit per absentiam, infirmitatem, voluntatem, seu

O o o loco-

^a Quia tibi de meo sit tuum, quod pronomen fratri Minoris non convenit: & hanc provisionem circa pecuniam approbat Clemens. xvi. ibi videas. a §. porro neque ad §. proinde Font. b Quid de heredibus talis personæ, vide infra eod. §. in eo vero casu Font.

locorum distantiam, ad quæ ipse nollet accedere, in quibus esset solutio seu satisfactio faciendæ, vel per occasionem aliam impediri: liceat fratribus cum conscientia puritate quandam aliam personam subrogandam ad præmissa in nominando, & aliis (si ad primum dantem non possint, vel nolint habere recursum) cum ista persona facere, sicut supra proxime declaravimus eis licere cum prima. Duarum enim personarum ministerium per viam subrogationis (ut dictum est) communius, & generalius videtur posse in prædictorum executione sufficere, cum prædicta satisfactio præsumatur posse celeriter expediri. Si tamen [ut interdum dictum est] propter locorum distantiam, in quibus esset satisfactio faciendæ, & conditiones seu circumstantias alias, casus emergeret, in quo videretur plurimum personarum subrogandarum ministerium opportunum: liceat ipsis fratribus in hoc casu juxta negotii qualitatem [servato modo prædicto] plures personas assumere, nominare, seu præsentare ad istud ministerium exequendum. Et quia oportet, & expedit fratrum necessitatibus, non solum illis, pro quibus jam esset solutio seu satisfactio faciendæ [ut superius proxime dictum est] sed etiam imminentibus, five tales necessitates ingruentes imminant, quæ brevi tempore expediri valeant, five tales [licet pauca comparative] quarum provisio ex sui conditione necessario tractum temporis habet: ut in libris scribendis, Ecclesiis seu ædificiis ad usum habitationis ipsorum construendis, libris & pannis in locis remotis emendis, & aliis similibus, si quæ occurrerint, cum moderamine supradicto salubriter provideri: sic in istis necessitatibus clare distinguimus, sic in eis fratres posse tute & salva conscientia procedere declaramus: videlicet ut ingruenti, vel imminenti necessitate, quæ brevi tempore, vel quæ interdum ex aliquibus circumstantiis non sic brevi (ut supra in proximo casu dictum est) valeat expediri: tam quoad dantem elemosynam, quam quoad nominatum, vel substitutum, in omnibus, & per omnia (sicut in articulo solutionis pro necessitatibus præteritis faciendæ supra proxime declaravimus) procedatur. In ea vero necessitate quantumcumque præsentia ingruenti, quæ tamen ex qualitate sui [ut prædictum] tractum temporis habet innexam, quia in eo casu verisimile est, quod tum ratione distantie locorum, quæ expeditio necessitatis ipsius ex sui conditione requiret, tum etiam circumstantiarum ipsius necessitatis ratione pensata frequenter casus acciderent, in quibus ad expeditionem necessitatis hujusmodi oporteret, quod per diversas manus & personas transiret pecunia necessitati hujusmodi deputata: quarum omnium personarum impossibile quasi esset dominum principalem pro ipsa necessitate pecuniam deputantem, seu etiam substitutum ab eo, & tertium etiam ab ipso substituto [si casus talis accideret] postea subrogatum, habere notitiam: declaramus, & dicimus, quod in hoc articulo, præter dictos duos modos in necessitatibus præteritis, & ingruentibus, quæ possint brevi tempore, vel interdum non brevi (ut supra exprimitur) expediri (ut prædiximus) observandos, ad observandam ipsius regulæ ac professorum ejus omnimodam puritatem. Quod si prælo sit elemosynæ hujusmodi largitor, vel ejus nuntius, qui possit hoc facere, & velit: expresse illi prædicatur a fratribus, quod sibi placeat ut (dominio talis pecuniæ cum libera potestate revocandi sibi pecuniam ipsam, penes ipsum semper usque ad conversionem ipsius in rem deputatam libere remanente, ut in aliis duobus casibus superius dictum est) per quorumcumque manus pecunia, seu elemosyna ipsa tractetur, five personas ab eo, vel a fratribus nominatas, totum suo consensu, voluntate ac auctoritate procedat: quo assensum suum præbente prædi-

a al. tractu, b al. annexum.

ctis, secure fratres re empta, vel acquisita de illa pecunia, per quemcumque (juxta modum annotatum superius) uti possint. Ad majorem autem prædictorum omnium claritatem hac in perpetuum valitura provisionis serie declaramus, quod fratres [præfatis modis, ut prædicatur, circa pecuniam in supportandis eorum præteritis, & ingruentibus necessitatibus observatis] non intelligantur, nec dici possint per se, vel per interpositam personam pecuniam recipere, contra regulam, vel professionis sui ordinis puritatem: cum manifeste pateat ex præmissis, ipsos fratres non solum a receptione, proprietate, dominio, five usu ipsius pecuniæ, verum etiam a contractatione qualibet ipsius, & ab ea pecunia penitus alienos. In eo vero casu quando (antequam ipsa pecunia in licitum rei habendæ, vel utendæ commercium sit conversa) concedentem pecuniam mori contigerit: si concedens in concedendo dixerit vel expresserit, quod persona deputata pecuniam ipsam in necessarium usum fratrum expenderet, quicquid de ipso concedente vivendo, vel moriendo contingeret, five concedens hujusmodi heredem relinquerit, five non, possint fratres ad personam deputatam [non obstante concedentis morte, vel hæredis contradictione] pro ipsa pecunia expendenda recurrere, sicut poterant ad ipsum dominum concedentem. Quia vero puritatem ipsius ordinis intima cordis affectione zelamus, cum in prædictis casibus ad determinatam necessitatem (ut prædicatur) per aliquem pecuniam concedi contigerit, concedens pecuniam rogari possit a fratribus, quod si quid de pecunia ipsa [habita necessitate determinata] supererit, consentiat ipse concedens, quod residuum præfate pecuniæ in res alias pro aliis ipsorum fratrum prædictis necessitatibus convertatur, quo non consentiente prædictis, ipsum residuum (si quod fuerit) restituatur eidem. Caveant tamen fratres, quod sollicite se coaptent, ut non plus scienter concedi consentiant, quam verisimiliter æstimari possit, rem necessariam, pro qua pecunia ipsa conceditur, valituram.

Et quia b prædictorum seriosa expositione a dante, vel recipiente de facili possit errari: ut clarius utilitatis dantium, puritati ordinis, simplicitati aliorum simplicium, salutis animarum hinc inde securius consulatur: intellectum illum, qui satis in hoc casu a sane intelligente percipitur, præsentis ac in æternum valituræ contutionis serie lucidamus, volentes illum ad communem deduci notitiam: videlicet quod semper quando pecunia fratribus ipsis mittitur, vel offertur [nisi expresse per mittentem, vel offerentem aliud exprimat] prædictis modis prorsus obligata intelligatur, & missa.

Non enim verisimile est, aliquem elemosynæ suæ sine expresse modum illum præfigere, per quem & donans merito, vel illi c, quorum necessitatibus intendit per donum hujusmodi provideri d, vel effectu doni, vel suæ conscientia puritate fraudentur. Ad hæc quia fratribus ipsis interdum in ultimis voluntatibus sub diversis modis nonnulla legantur, nec expresse, quid de his agendum sit, in regula vel prædecessorum nostrorum declarationibus continetur: ne in ipsis dubitari contingat in posterum, providendo legantibus, & fratrum conscientias præcavendo, declaramus, ordinamus, & dicimus, quod si testator modum, secundum quem fratribus [eorum conditione inspecta] recipere non liceret, exprimat in legando, ut si legaret fratribus vineam, vel agrum ad excolendum, domum ad locandum, vel similia verba in similibus proferret, aut modos similes in reliquendo servaret: a tali legato & ejus receptione per omnem modum fratres abstineant.

Si

a Observatis modo, & forma. S. ita tamen. sup. eod. Font. b al. ita: & quia in prædictorum, & c. al. & illi. d al. providere.

Si vero modum licitum fratribus in legando testator expresserit: ut si diceret, lego pecuniam pro fratribus necessitatibus expendendam, vel domum, agrum, vineam, & similia, ad hoc quod per certam personam, vel personas idoneas distrahantur, & pecunia de rebus ipsis accepta in ædificia, vel alia fratrum necessaria convertatur: aut in legando similibus modis, vel verbis utatur: in hoc casu illud in omnibus, & per omnia (consideratis eorum necessitatibus, & moderaminibus supradictis) quantum ad fratres, servari decernimus, quod per nos est superius in concessis pecuniariis elemosynis declaratum. Ad qua legata solvenda tam heredem testatorum, quam executores se liberales exhibeant. Et etiam Prælati, & seculares, quibus de jure vel consuetudine provisio ista competeret [cum expedierit] se ex officio suo promotos exhibeant ad pias voluntates deficientium adimplendas.

Nam & nos etiam per modos licitos, & fratrum regulæ congruos intendimus providere, quod hæredum cupiditas legitimis istibus feriat: ne pia defunctorum destituantur intentio, ac ipsi fratres pauperes opportunis auxiliis non fraudentur. Si vero fratribus ipsis generaliter aliquid absque modi expresse legetur, in hoc legato sic indeterminate relicto, in omnibus & per omnia intelligi ac servari volumus, & in perpetuum præsentis constitutione jubemus, quod supra in pecunia seu elemosyna fratribus indeterminate oblata, vel missa volumus ac expressimus observari: videlicet ut sub modo licito fratribus intelligatur esse relicto: ita quod nec legans merito, nec fratres ipsi effectu relicti fraudentur.

Quia vero libros & alia mobilia, quibus tam ordo, quam fratres utuntur, quorum dominium (cum non sint domini aliorum) ad præfatum Ecclesiam specialiter spectare dignoscitur, interdum contingit seu expedit vendi, vel etiam commutari: fratrum utilitatibus & eorum conscientias providere volentes, eadem auctoritate concedimus, ut commutatio talium rerum, & ad eas res, quarum usum fratribus licet habere, de generalium, & provincialium ministeriorum in suis administrationibus conjunctum, vel divinum auctoritate procedat, quibus etiam de dispositione usus talium rerum concedimus ordinare. Si vero res hujusmodi æstimato pretio vendi contingat, cum fratribus ipsis per se, vel per alium recipere pecuniam [regula prohibente] non liceat: ordinamus & volumus, quod talis pecunia seu pretium recipiatur, & expendatur in rem licitam, cujus usum fratribus licet habere, per procuratorem a præfata sede, vel a Cardinali gubernationem per ipsam sedem gerenti ejusdem ordinis deputandum, juxta modum in superioribus necessitatibus præteritis, & ingruentibus ordinatum. De vilibus autem mobilibus, vel parum valentibus, liceat ex præsentis nostre concessionem fratribus [pietatis seu devotionis intuitu, vel pro alia honesta & rationabili causa] obrenta super hoc prius superiorum suorum licentia, juxta quod inter fratres in generali, vel in provincialibus Capitulis, tam de ipsis rebus vilibus seu parum valentibus, & earum valore, quam præfata licentia, scilicet, a quibus & qualiter sit habenda, extiterit ordinatum, intra & extra ordinem aliis largiri b. Licet autem contineatur in regula, quod fratres habeant unam tunicam cum capitulo, & aliam sine capitulo, & videri possit illa fuisse instituentis intentio, quod necessitate cessante pluribus non utantur: declaramus, quod possint fratres de licentia ministeriorum, & custodum conjunctim, & divisim in administrationibus sibi commissis, cum eis videbitur (pensatis necessitatibus,

& aliis circumstantiis, quæ secundum Deum, & regulam attendendæ videntur) uti pluribus, nec per hoc videantur a regula deviare: cum etiam in ipsa dicatur expresse, quod ministri, & custodes de infirmorum necessitatibus, & fratribus induendis sollicitam curam gerent, secundum loca, & tempora, & frigiditas regiones. Et quanquam prædicta regula contineat, quod de fratribus induendis, & necessitatibus infirmorum ministri tantum, & custodes sollicitam curam gerant: & dictio illa, tantum a, adeo ministros, & custodes in hac cura perstringere videatur, quod ab ea cæteris prima facie excludat: quia tamen solici & considerate nos convenit, & tempus regulæ institutæ, quo fratres isti ad comparationem præsentem numero paucierant, & forsitan ministri, & custodes videbantur tunc ad ista procuranda posse sufficere: ac nihilominus multiplicationes fratrum, & moderni temporis qualitatem: nec sit verisimile beatorum Franciscum institutorem regulæ, vel ipsi ministris, & custodibus impossibilitatis jugum voluisse præfigere, vel ex ipsius impossibilitatis consequentia fratres ipsos suis necessitatibus velle carere: concedimus, quod ipsi ministri, & custodes possint per alios hujusmodi curæ sollicitudinem exercere. Debent etiam & alii fratres curam hujusmodi, quæ præfatis ministris, & custodibus præcipue incumbit ex hac regula, cum sibi ab illis commissæ fuerit, gerere diligenter. Continetur quoque in regula, quod fratres, quibus gratiam dedit Dominus laborandi, laborent fideliter, & devote: ita quod [excluso otio animæ inimico] sanctæ orationis, & devotionis spiritum non extinguant. Quia vero ex verbo isto fratres ipsos de otiositate vitæ, & de regulæ transgressionem improbe notare interdum hætenus aliqui sunt conati: nos morsus hujusmodi nefarios reprimentes, declaramus, quod consideratis verbis prædictis, & forma seu modo loquendi, sub quibus fratres ad hujusmodi exercitium induuntur, non videtur ea fuisse instituentis intentio, quod vacantes studio, vel divinis officiis, & ministeriis exequendis, manuali labori seu operationi subiceret, vel ad hoc illos arctaret: cum exemplo Christi, & multorum sanctorum Patrum, labor iste spiritualis tanto illi præponderet, quanto quæ sunt animæ, corporalibus præferuntur. Ad alios vero, qui se in prædictis spiritualibus operibus non exercent b, nisi tales aliorum fratrum licitis servitiis occupentur (ne otiose vivant) verba prædicta declaramus extendi: nisi & tales tam excellentis, & notabilis contemplationis, & rationis existent, quod merito propter hoc non essent a tanto bono pro hujusmodi exercitio subtrahendi: fratres enim quicumque studio, vel divinis ministeriis non vacantes, sed aliorum fratrum studio, vel aliis divinis officiis, & ministeriis vacantium servitiis inhærentes tantum, pro servitiis eisdem cum ipsis, quibus serviunt, sustentari merentur, quod astituit illa æqua lege, qua strenuus puginator ille c David juste decrevit, videlicet, quod descendendum ad prælium & remanentium ad falcinas, portio æquaretur. Verum quia expresse continetur in regula, quod fratres non prædicent d in Episcopatu alicujus Episcopi, cum ab eo illis fuerit contradicendum: nos in hoc & deferentes regulæ, & nihilominus auctoritatem Apostolicæ plenitudinis conservantes, dicimus, quod prædictum verbum ad literam, sicut regula ipsa protulit, observetur: nisi per sedem Apost. circa hoc pro utilitate populi Christiani sit concessum, vel ordinatum aliud, vel in posterum concedatur, seu etiam ordinetur.

O o o 2

netur

a Nota, quod constitutio ex ratione supervenienti ampliatur. b hoc est, non concionantur ad plebem, non psallunt, non legunt. Font. c 1. Lib. Reg. c. 30. d Vide omnino Conc. Trid. sess. 5. reform. c. 2. & sess. 24. de reform. c. 4.

netur a. Et quia in eodem capitulo regulæ immediate subiungitur, quod nullus fratrum populo penitus audeat prædicare, nisi a ministro generali fuerit examinatus, & etiam approbatus, ac ab eo prædicationis officium sibi sit concessum: nos & statum præteritum ipsius ordinis in paucitate sui, & modernum in ampliatio fratrum numero, ac utilitatem animarum (ut concedet) advertentes, concedimus, nedum Generalem examinare, & approbare fratres prædicatos in populis, ac illis concedere licentiam prædicandi, quatenus personæ idoneitatem, & prædicationis officium licentia ipsa respiceret, prout in regula continetur: verum etiam provinciales ministri hoc possint in Capitulis provincialibus cum definitibus, quod etiam hodie observari dicitur, & in fratrum privilegiis contineri: quam quidem licentiam præfati ministri revocare, & suspendere valeant, & arctare, sicut & quando id eis videbitur expedire. Sed quoniam in desideriis nostris modo geritur, ut ad Dei gloriam salus proficiat animarum: ac dicto ordini, per quem jugiter ad amorem divinum affectio Christianæ religionis accenditur, meritum & numerus augeatur, concedimus & præfati statuto firmamus, licere non solum Generali, sed etiam provincialibus ministris personam fugientem a seculo in fratres recipere, quæ ministrorum provincialium licentia per ipsum Generalem (sicut expedire viderit) possit arctari. Vicarii vero provincialium ministrorum ex officio vicariæ licentiam hanc sibi noverint interdixim, nisi per ministros eosdem (quibus hoc posse committere Vicariis, & aliis licere decernimus) hoc ipsis Vicariis specialiter committatur. Caveant tamen ipsi Provinciales, quod hoc non indifere, non passim, sed sic considerate committant, ut illos, quibus hoc committi contigerit, fidelibus consiliis falciant, quæ omnia discrete procedant. Nec indifferenter omnes admittantur ad ordinem, sed illi tantum, qui suffragantibus eis literatura, idoneitate, vel aliis circumstantiis possint utiles esse ordini, sibi que per vitæ meritum, ac aliis proficere per exemplum. Insuper dubitantibus fratribus prædicti ordinis, an pro eo, quod in regula dicitur, ut decedente Generali ministro, a provincialibus ministris, & custodibus in capitulo Pentecostes fiat electio successoris, omnium custodum multitudine oporteat ad generale Capitulum convenire: aut (ut omnia cum majori tranquillitate tractentur) sufficere possit, ut aliqui de singulis provinciis, qui vocem habeant aliorum, intersint: Taliter respondeamus, ut scilicet singularum provincialium custodes unum ex se constituent, quem cum suo provinciali ministro pro seipsis ad Capitulum dirigant, voces aut vices suas committentes eidem. Quod etiam constituerint per seipsos, statutum huiusmodi duximus approbandum. Quod idem prædecessor noster Gregorius nonus in casu huiusmodi dicitur respondisse. Denique b quia continetur in regula prædicta, quod fratres non ingrediantur monasteria Monachorum, præter illos, quibus a sede prædicta concessa fuerit licentia specialis: quanquam hoc de monasteriis pauperum Monialium inclusarum fratres attentius intelligendum esse crediderint: cum eorum sedes præfata curam habeat specialem, & intellectus huiusmodi per constitutionem quandam tempore regulæ datæ, vivente adhuc B. Francisco, per provinciales ministros fuisse creditur in generali Capitulo declaratus: iidem fratres certificari nihilominus postulaverunt, an hoc de omnibus generaliter, cum regula nullum excipiat, an de illis solum

a Nota bene, quod Papa potest constituere expresse contra constitutionem alicuius facti: etiam si vita & constitutio sua sit per alios pontifices approbata. Font. b Vide Concil. Trident. sess. 25. tit. de regularibus & monialibus, cap. 5. & Extrav. Pii Papa V. Incip. & si medicamentum.

monasteriis Monialium prædictarum debeat intelligi? Nos utique generaliter id esse prohibitum de quarumlibet cœnobiiis Monialium respondemus: & nomine monasterii volumus claustrum, domos, & officinas interiores intelligi: pro eo, quod ad alia loca, ubi homines seculares conveniunt, possunt fratres illi causa prædicationis, vel elemosynæ petendæ accedere: iis, quibus id a superioribus suis pro sua fuerit maturitate, vel idoneitate concessum, exceptis, seu pro prædictarum monasteriis inclusarum, ad quæ nulli datur accedendi facultas sine sedis eisdem speciali: quod etiam ipsum idem prædecessor noster Gregor. IX. in eo casu dicitur respondisse. Cæterum sanctæ memoriæ confessor Christi Franciscus mandasse dicitur circa ultimum vitæ suæ (cujus mandatum ipsius dicitur testamentum) quod verba ipsius regulæ non glossentur, & (ut verbis utamur eisdem) quod sic, vel sic intelligi debeat, non dicatur: adjiciens quod fratres nullo modo literas aliquas ab Apostolica sede petant: & alia quædam interserens, quæ non possent sine multa difficultate servari, propter quod fratres hæsitantes, an tenerentur ad observantiam testamenti prædicti, dubitationem huiusmodi per eundem prædecessorem nostrum Gregor. IX. petierunt de ipsorum conscientia amoveri: qui (sicut asseritur) attendens periculum animarum, & difficultates, quas propter hoc possent incurere, dubietatem de ipsorum conscientia amovendo, dixit, fratres ipsos ad ipsius mandati observantiam non teneri, quod sine consensu fratrum, & maxime ministrorum, quos universos tangebatur, obligare nequivit, nec successorem suum quomodolibet obligavit: cum non habeat imperium par in parem. Nos autem circa præsentem articulum nihil duximus innovandum. Ad hoc a nonnullis prædecessoribus nostris Romanis Pontificibus circa declarationem ipsius regulæ, & ipsam regulam contingit, diversas literas intelleximus emanasse. Sed nec per hoc mordacium prædictorum contra regulam ipsam, & fratres quievit insultus: nec per ipsas literas statui fratrum providere b in multis, in quibus de novo, vel aliter necessario providendum esse multorum postea casuum contingentium experientia indicavit. Nos itaque ne literarum huiusmodi, & præsentis constitutionis diversitas, vel intellectus adversitas in prædictorum observatione fratrum animos perturbaret: & ut plenius, clarius & certius eorum statui, & observantia prædictæ regulæ consulari in omnibus & singulis illis articulis, quos constitutio ipsa continet, quantum ipsi vel eorum aliqui contineantur in aliis literis Apostolicis prædictis: hanc nostram constitutionem, declarationem, seu ordinationem tantum a fratribus ipsis præfate, ac inviolabiliter decernimus perpetuis temporibus observandam. Cum igitur ex prædictis, & aliis per nos cum multa maturitate discussis, regula ipsa licita, sancta, perfecta, & observabilis, nec ulli patens discrimini evidenter appareat: illa & omnia superscripta per nos statutata, ordinata, concessa, disposita, decreta, declarata etiam & suppleta, de Apostolicæ potestatis plenitudine approbamus, confirmamus, & volumus existere perpetuæ firmitatis: in virtute obedientiæ districtè præcipientes, quod hæc constitutio sicut cæteræ constitutiones, vel decretales Epistolæ, legatur in scholis. Et quia sub colore liciti nonnulli contra fratres ipsos & regulam in legendo, exponendo, atque glossando possent dirum virus suæ iniquitatis effundere: ac ipsius constitutionis intellectum ipsum in diversas, & adversas sententias producentes suis adventionibus depravare: & opinionum diversitas ac distortio intellectus multorum pios animos posset involvere, & a re-

a Vid. hunc §. & §. quia sub colore, aut b si qua mulier. C. de sac. Eccl. & Bal. l. non dubium. C. de leg. Font. b al. providetur.

a religionis ingressu multorum corda subtrahere: talium detrahentium vitanda perversitas cogit nos viam ipsi ad prædicta præcludere, & certum procedendi modum hanc constitutionem legentibus præfinire. Itaque sub pena excommunicationis, & privationis officii ac beneficii districtè præcipimus, ut præfens constitutio, cum ipsam legi contigerit, sicut prolata est, sic fideliter exponatur ad literam: concordantiæ, contrarietates, seu diversæ, vel adversæ opiniones a lectoribus, seu expositoribus nullatenus inducantur. Super ipsa constitutione glossæ non fiant (nisi forsan, per quas verbum vel verbi sensus, seu constructio, vel ipsa constructio quasi grammaticaliter ad literam, vel intelligibilius exponatur.) Nec intellectus ipsius per legentem depravetur in aliquo, seu distorqueatur ad aliud, quam litera ipsa sonat. Et ne secundum prædicta contra detractores huiusmodi oporteat ulterius laborare, universis ac singulis cujuscunque præminentia, conditionis aut status, districtè præcipimus, ne contra prædictam regulam, & statum fratrum prædictorum, seu contra præmissa per nos statuta, ordinata, concessa, disposita, decreta, declarata, suppleta, approbata, & etiam confirmata, dogmatizent, scribant, determinent, prædicent, seu prave loquantur publice vel occulte. Sed si quid penes aliquem in his ambiguitatis emerferit, ad culmen prædictæ sedis Apostolicæ deducatur, ut ex auctoritate Apostolica sua in hoc manifestetur intentio: cui soli concessum est in his statuta condere, & edita declarare. Glossantes vero in scriptis constitutionem ipsam aliter, quam eo modo, quem diximus, Doctores vero insuper & lectores, dum docent in publico, ex certa scientia, & deliberate intellectum constitutionis huiusmodi depravantes, facientes quoque commentum, scripturas, seu libellos, ac ex certa scientia, & deliberate determinantes in scholis, seu prædicantes contra prædicta, vel aliqua, seu aliquod prædictorum, (non obstantibus aliquibus privilegiis, vel indulgentiis, aut literis Apostolicis, quibuscunque dignitatibus, personis, ordinibus, aut locis religiosis, vel secularibus generaliter, vel singulariter sub quacunque forma, vel expressione verborum concessis, quæ volumus aliquibus in præmissis quomodolibet suffragari) excommunicationis sententiæ, quam nunc in ipsos proferimus, se noverint subjacere: a qua per neminem nisi per Romanum Pontificem possint absolvi. Insuper tam istos, contra quos per nos excommunicationis est prolata sententia, quam alios (si qui fuerint) contra præmissa, vel eorum aliquod venientes, ad sedis memoratæ volumus deduci notitiam: ut quos provifus modus æquitatis non arceat a vetitis, compescat rigor Apostolicæ ultionis. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ declarationis, ordinationis, concessionis, dispositionis, supplementationis, approbationis, confirmationis, & constitutionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumperit, indignationem omnipotentis Dei, & beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus, se noverit incursum. Datum Siriani XVIII. Calendas Septembris. Pontificatus nostri anno secundo.

C A P. IV.

Exemptis cellis alicujus monasterii, quid appellatio cellæ significet, hic ostendit. Joan. Andr.

Bonifacius VIII.

Privilegium monasterio tuo concessum, ut Monachi, sive fratres in cellis ad monasterium ipsum spectantibus habitantes, ab alio, quam a Papa, vel ejus Legato excommunicari, aut suspendi, vel ipsæ cellæ interdicto supponi non possint: non fratres in Prioratibus, Ecclesiis,

a In isto vers. nota, quod Papa potest sibi rebellantes excommunicare, & ultra adhuc aliter punire. Font.

seu Capellis ejusdem monasterii commorantes, aut ipsos Prioratus, Ecclesias, vel Capellas ab Ordinariis jurisdictione in aliquo, sed residentibus tantum in cellis, & cellas ipsas (hoc est loca secreta & solitaria, quæ ab hominum separata convictu sunt, ad contemplandum, & Deo vacandum specialiter deputata) defendat.

C A P. V.

Privilegiato aliquo, ut possit conferre beneficia Clericorum suorum, quid appellatio Clericorum suorum designet, ostendit. Joan. Andr.

Idem.

Sicut nobis significare curasti, tibi gratiose concessimus, ut beneficia Clericorum tuorum cedentium, vel decedentium possis conferre: quodque iidem Clerici Præbendarum suarum fructus percipiant, ac si in suis Ecclesiis personaliter residerent. Verum quia dubitas, qui Clericorum tuorum appellatione debeant contineri: brevi respondemus oraculo, quod illos in his, & similibus casibus tuos volumus intelligi Clericos, qui per te non quæsti propterea, vel recepti, sine fraude & fictione qualibet vere tui Clerici familiares existunt, & in tuis expensis continue domestici commensales: etiam si a quos ex illis aliquando pro tuis gerendis negotiis abesse contingat.

DE REGULIS JURIS.

Bonifacius VIII. b [an. 1298. Romæ.]

Regula I.

Beneficium Ecclesiasticum non potest licite sine institutione canonica obtineri.

Idem. Regula II.

Possessor malæ fidei ullo tempore non præscribit.

Idem. Reg. III.

Sine possessione præscriptio non procedit.

Idem. Reg. IV.

Peccatum c non dimittitur, nisi restituatur ablatum.

Idem. Reg. V.

Peccati venia non datur nisi correcto.

Idem. Reg. VI.

Nemo potest ad impossibile obligari.

Idem b. Reg. VII.

Privilegium personale personam sequitur, & extinguitur cum persona.

Idem. Reg. VIII.

Semel malus, semper præsumitur esse malus.

Idem. Reg. IX.

Ratum d quis habere non potest, quod ipsius nomine non est gestum.

Idem. Reg. X.

Ratihabitionem retrahere, & mandato non est dubium comparari.

Idem. Reg. XI.

Cum sunt partium jura obscura, reo favendum est potius, quam actori.

Idem. Reg. XII.

In judiciis non est acceptio personarum habenda.

Idem. Reg. XIII.

Ignorantia facti non juris excusat.

Idem.

a Alias ita: etiam si ex illis aliquos aliquando, &c. b alias, ita: Idem c Ex B. August. epist. 54. ad Macedonium refert Ivo in decreto part. 13. c. 4. & part. 15. c. 25. d Vide Ruin. cons. 27. l. 4. & consil. 129. eod. lib.

Idem. Reg. XIV. Cum quis in jus succedit alterius, iustam ignorantie causam censetur habere.

Idem. Reg. XV. Odia restringi, & favores convenit ampliari.

Idem. Reg. XVI. Decet concessum a Principe beneficium esse mansurum.

Idem. Reg. XVII. Indultum a jure beneficium non est alicui auferendum.

Idem. Reg. XVIII. Non firmatur tractu temporis, quod de jure ab initio non subsistit.

Idem. Reg. XIX. Non est sine culpa, qui rei, quæ ad eum non pertinet, se immiscet.

Idem. Reg. XX. Nullus pluribus uti defensoribus prohibetur.

Idem. Reg. XXI. Quod semel placuit, amplius displicere non potest.

Idem. Reg. XXII. Non debet aliquis alterius odio prægravari.

Idem. Reg. XXIII. Sine culpa, nisi subit causa, non est aliquis puniendus.

Idem. Reg. XXIV. Quod quis mandato facit Judicis, dolo facere non videtur: cum habeat parere necesse.

Idem. Reg. XXV. Mora sua cuiuslibet est noxia.

Idem. Reg. XXVI. Ea, quæ sunt a Judice, si ad ejus non spectant officium, viribus non subsistunt.

Idem. Reg. XXVII. Scienti, & consentienti non fit injuria, neque dolus.

Idem. Reg. XXVIII. Quæ a jure communi exorbitant, nequaquam ad consequentiam sunt trahenda.

Idem. Reg. XXIX. Quod omnes tangit, debet ab omnibus approbari.

Idem. Reg. XXX. In obscuris minimum est sequendum.

Idem. Reg. XXXI. Eum, qui certus est, certiorari ulterius non oportet.

Idem. Reg. XXXII. Non licet auctori, quod reo licitum non existit.

Idem. Reg. XXXIII. Mutare consilium quis non potest in alterius detrimentum.

Idem. Reg. XXXIV. Generi per speciem derogatur.

Idem. Reg. XXXV. Plus semper in se continet, quod est minus.

Idem. Reg. XXXVI. Pro possessore habetur, qui dolo desit possidere.

Idem. Reg. XXXVII. Utile non debet per inutile vitiari.

Idem. Reg. XXXVIII. Ex eo non debet quis fructum consequi, quod nifus extitit impugnare.

Idem. Reg. XXXIX. Cum quid prohibetur, prohibentur omnia, quæ sequuntur ex illo.

Idem. Reg. XL. Pluralis locutio duorum numero est contenta.

Idem. Reg. XLI. Imputari non debet ei, per quem non stat, si non faciat, quod per eum fuerat faciendum.

Idem. Reg. XLII. Accessorium naturam sequi congruit principalis-

Idem. Reg. XLIII. Qui tacet, consentire videtur.

Idem. Reg. XLIV. Is, qui tacet, non fatetur: sed nec utique negare videtur.

Idem. Reg. XLV. Inspicimus in obscuris, quod est verisimilius, vel quod plerunque fieri consuevit.

Idem. Reg. XLVI. Is, qui in jus succedit alterius, eo jure, quo ille, uti debebit.

Idem. Reg. XLVII. Præsumitur ignorantia, ubi scientia non probatur.

Idem. Reg. XLVIII. Locupletari non debet aliquis cum alterius injuria, vel jactura.

Idem. Reg. XLIX. In poenis benignior est interpretatio facienda.

Idem. Reg. L. Actus legitimi conditionem non recipiunt, neque diem.

Idem. Reg. LI. Semel Deo dicatum non est ad usus humanos ulterius transferendum.

Idem. a Reg. LII. Non præstat impedimentum, quod de jure non fortitur effectum.

Idem. Reg. LIII. Cui licet quod est plus, licet utique quod est minus.

Idem. Reg. LIV. Qui prior est tempore, potior est jure.

Idem. Reg. LV. Qui sentit onus, sentire debet commodum, & econtra.

Idem. Reg. LVI. In re communi potior est conditio prohibentis.

Idem. b Reg. LVII. Contra eum, qui legem dicere potuit apertius, est interpretatio facienda.

Idem. c Reg. LVIII. Non est obligatorium contra bonos mores prælitum iuramentum.

Idem. Reg. LIX. Dolo facit, qui petit, quod restituere oportet eundem.

Idem. Reg. LX. Non est in mora, qui potest exceptione legitima se tueri.

Idem. Reg. LXI. Quod ob gratiam alicujus conceditur, non est in ejus dispendium retorquendum.

Idem. Reg. LXII. Nullus ex consilio, dummodo fraudulentum non fuerit, obligatur.

Idem. Reg. LXIII. Exceptionem objiciens non videtur de intentione adversarii constiteri.

Idem. Reg. LXIV. Quæ contra jus fiunt, debent utique pro infectis haberi.

Idem. Reg. LXV. In a pari delicto, vel causa potior erit conditio possidentis.

Idem.

a Per hanc regulam dicunt. Phil. Joan. Andr. non tolli sponsalia per matrimonium ob consanguinitatem resolutum, & fallit hæc regula in iis, in quibus tacita voluntas sufficit. de leg. 1. plene in princ. Aug. Fab. S. posteriori. quibus modis infirm. b Vide c. cum dilectus. de consuet. c Vide B. Thom. 2. 2. q. 89. art. 7. d De commodo possessionis, vide Doctor. in l. quæres. C. de rei vind.

Idem. Reg. LXVI. Cum non stat per eum, ad quem pertinet, quo minus concilio impleatur, haberi debet perinde, ac si impleta fuisset.

Idem. Reg. LXVII. Quod alicui suo non licet nomine, nec alieno licebit.

Idem. Reg. LXVIII. Potest quis per alium, quod potest facere per seipsum.

Idem. Reg. LXIX. In b malis promissis fidem non expedit observari.

Idem. Reg. LXX. In alternativis electoris c est electio, & sufficit alterum adimpleri.

Idem. Reg. LXXI. Qui ad agendum admittitur, est ad excipiendum multo magis admittendus.

Idem. Reg. LXXII. Qui facit per alium, est perinde, ac si faciat per seipsum.

Idem. Reg. LXXIII. Factum legitime retractari non debet, licet casus postea eveniat, a quo non potuit inchoari.

Idem. Reg. LXXIV. Quod alicui gratiose conceditur, trahi non debet ab aliis in exemplum.

Idem. Reg. LXXV. Frustra sibi fidem quis postulat ab eo servari, cui fidem a se præstitam servare recusat.

Idem. Reg. LXXVI. Delictum a personæ non debet in detrimentum Ecclesiæ redundare.

Idem. Reg. LXXVII. Rationi congruit, ut succedat in onere, qui substituitur in honore.

Idem. Reg. LXXVIII. In argumentum trahi nequeunt, quæ propter necessitatem aliquando sunt concessa.

Idem. Reg. LXXIX. Nemo potest plus juris transferre in alium, quam sibi competere dignoscatur.

Idem. Reg. LXXX. In toto partem non est dubium contineri.

Idem. Reg. LXXXI. In generali concessione non veniunt ea, quæ quis non esset verisimiliter in specie concessurus.

Idem. Reg. LXXXII. Qui contra jura mercatur, bonam fidem præsumitur non habere.

Idem. Reg. LXXXIII. Bona fides non patitur, ut semel exactum iterum exigatur.

Idem. Reg. LXXXIV. Cum quid una via prohibetur alicui, ad id alia non debet admitti.

Idem. Reg. LXXXV. Contractus a ex conventionem legem accipere dignoscuntur.

Idem. Reg. LXXXVI. Damnum, quod quis sua culpa sentit, sibi debet, non aliis b imputare.

Idem. Reg. LXXXVII. Infamibus portæ non pateant dignitatum.

Idem. Reg. LXXXVIII. Certum est, quod is committit in legem, qui legis verba complectens contra legis nititur voluntatem.

Data Romæ apud S. Petrum V. Nonas Martii, Pontificatus nostri anno quarto. (1298.)

a Nota quod conventio partium legem inducit, quæ in contractibus servanda est. Philipp. b al. alii.

a Vid. B. Th. 2. 2. qu. 29. art. 7. & Turroremar. in c. si aliquid. 22. q. 4. b in omnibus antiq. cod. legitur, debitoris. c Vide gloss. in c. de dilat. gloss. in c. placuit. 26. q. 3. Innoc. in c. cum dilectus. de ord. cognitionum. Ant. de Butrio in c. 1. de dolo. & contum. & Doctor. in l. jubemus. c. de sacros. Eccles.

FINIS SEXTI DECRETALIIUM